

Summary. *Gnyezdilova K. M. Corporate culture of the higher school teacher as a precondition for the formation of the corporate personality of future specialist. In the article author's research work results concerning the corporate culture of the higher school teacher and the formation of the corporate personality of future specialist on the basis of introduction of innovative technologies in educational process of high school are represented.*

Key words: *professional culture, pedagogic culture, professional-pedagogic culture, corporate culture, corporate personality.*

Надійшла до редколегії 12 квітня 2011 р.

УДК 378.147 : 658

Герасимова І. В.

АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРА ГОТЕЛЬНО-ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

У статті розглядаються організаційно-педагогічні умови формування комунікативних умінь майбутніх менеджерів, окреслено чинники, що впливають на формування комунікативних умінь студентів – менеджерів готельно-туристичної індустрії в процесі їх професійної підготовки.

Ключові слова: *організаційно-педагогічні умови, гендерне знання, гендерна ідентичність, комунікативні уміння, особистісний підхід.*

У ході аналізу Державного стандарту й навчального плану підготовки майбутніх менеджерів готельно-туристичної індустрії встановлено, що сукупність соціальних вимог до комплексу їхніх знань, умінь та особистісних якостей будується на основі цільових установок, структури діяльності та організаційно-педагогічної моделі фахівця. Певною мірою ці вимоги співвідносяться з базовими професійними вміннями, формування яких залежить від якості опанування студентами фахових дисциплін. В Україні протягом останніх років багато наукових праць присвячено проблемі вдосконалення професійної підготовки майбутніх менеджерів готельно-туристичної індустрії.

Аналіз досліджень показав, що різні аспекти досліджуваної проблеми розглядалися в працях провідних науковців: Г. М. Андреевої, Б. Ф. Ломова, Л. Е. Орбан-Лембрик, В. А. Семиченко (соціальні проблеми спілкування); Л. С. Виготського, І. С. Кона, Г. С. Костюка, М. І. Лісіної, Ю. О. Миславського, А. В. Мудрика, Р. С. Немова (етапи й чинники формування комунікативних характеристик особистості); Л. М. Карамушки, С. Д. Максименка (комунікативні здібності як чинник успішної управлінської діяльності керівника); В. А. Кан-Калика, О. О. Леонтьєва, С. С. Макаренка, Л. О. Савенкової (специфіка комунікативних здібностей як професійно необхідних); В. С. Грехнева, В. Г. Казанської, В. В. Каплінського, В. А. Козакова, А. І. Кузьмінського, А. У. Хараша (проблеми підготовки викладача до професійного спілкування).

Метою статті є дослідження навчальних планів професійної підготовки майбутніх менеджерів.

На основі вивчення чинних стандартів, аналізу програм фахових дисциплін, стану професійної підготовки менеджерів готельно-туристичної індустрії, існуючих концепцій системи підготовки менеджера та нових соціально-економічних умов, визначимо її основні концептуальні положення на сучасному етапі.

Забезпечити рівень підготовленості менеджера, адекватний вимогам часу, на наш погляд, можливо за таких умов:

- створення у профільних ВНЗ автономної, цілісної, методичної системи, що ґрунтується на основі запровадження інноваційних технологій;
- використання у викладацькій діяльності глобальної комп'ютерної мережі Інтернет;

- побудова внутрішньої комп'ютерної мережі Інтернет;
- використання у навчальному процесі нових педагогічних технологій з попереднім опрацюванням їхніх інтра-, інтер- і метапредметних ознак, зв'язків і завдань;
- реалізація гнучких, варіативних навчальних планів, що відображають як національний, так і глобальний характер освіти;
- кожна форма роботи зі студентами має бути організована з урахуванням основних ознак відкритих систем об'єктів (рівневості, ієрархічності будови, динаміки розвитку, відносної відособленості, багатofакторної детермінації), повинна мати цілісну, завершену будову;
- діяльність викладачів різних дисциплін має координуватися для створення цілісної системи впливу на розвиток студентів-менеджерів відповідно до стратегічних і тактичних вимог професійної підготовки;
- незалежно від профілю й змісту підготовки майбутніх менеджерів і характеру предмета слід постійно зіставляти поточну й перспективну діяльність, розкривати студентам професійний зміст поточних подій, взаємозв'язок і взаємозалежність цих двох систем діяльності;
- кожне інформаційне повідомлення має супроводжуватися демонструванням його аналогу (безпосереднього чи опосередкованого) в професійній діяльності;
- урахування світових стандартів атестації фахівця з присвоєнням академічних ступенів бакалавра й магістра в галузі менеджменту;
- дотримання принципів гуманізації, демократизації, індивідуалізації, диференціації;
- створення умов для неперервної освіти менеджерів протягом усього періоду їхньої професійної діяльності.

У зв'язку з цим ми визначаємо такі завдання, які мають розв'язувати профільні вищі навчальні заклади:

- забезпечити підготовку менеджерів готельно-туристичної індустрії через навчання інноваційного типу для підвищення їхньої професійної діяльності;
- формувати активну професійно-особистісну позицію майбутніх менеджерів щодо засвоєння перспективних педагогічних технологій, властивих гуманістичній парадигмі;
- перевести навчальну діяльність студентів із режиму одержання інформації в режим інноваційного розроблення, спільного пошуку орієнтирів професійної діяльності;
- створити інноваційно-творче середовище для формування комунікативних умінь майбутнього менеджера готельно-туристичної індустрії.

Аналіз теорії і практики підготовки менеджера дозволяє нам погодитися з думкою, що пріоритетною проблемою педагогіки вищої школи на сучасному етапі має стати формування професійної культури менеджера готельно-туристичної індустрії [1]. Професійна культура – це міра й спосіб творчої самореалізації особистості менеджера в різноманітних видах діяльності та спілкування, спрямованих на освоєння, створення й передавання професійних цінностей і технологій. Ми вже зазначали, що комунікативні якості менеджера складаються з комунікативних умінь і комунікативних здібностей. Комунікативні уміння й здібності розглядають Н. М. Косова [2], В. А. Левенцова [3], Г. М. Сагач [4], Т. Л. Шепеленко [5], Я. І. Шкурко [6] та інші. Указані праці покладено в основу комунікативної підготовки майбутнього менеджера готельно-туристичної індустрії. Традиційно в сучасних навчальних планах профільних ВНЗ освітньо-професійна програма передбачає такі цикли підготовки: гуманітарної, природничо-наукової та загальноекономічної, що забезпечують певний освітній рівень; професійної та практичної, що разом з вищенаведеними забезпечують відповідний освітньо-кваліфікаційний рівень.

Щоб з'ясувати стан комплексного підходу в професійній підготовці майбутніх менеджерів готельно-туристичної індустрії на рівні вищого навчального закладу нами

проаналізовано навчальні плани програм фахових дисциплін. Наприклад, розглядаючи навчальний план (напряму підготовки 0201 – «Туризм»; професійного спрямування – «Туризм» + міжнародний туризм; освітнього рівня – базова вища освіта; кваліфікації – бакалавр з туризму; з узагальненим об'єктом діяльності – низовий рівень управління у лінійних та функціональних підрозділах організацій різних форм власності та організаційно-правових форм в туризмі; з нормативним терміном навчання (денна форма – чотири роки) як штучно ідеалізовану соціально-детерміновану систему, ми з'ясували, що навчальні дисципліни згруповані за функціональним призначенням і утворюють дві підсистеми – нормативні та вибіркові цикли дисциплін. До нормативної підсистеми належать наступні цикли підготовки: ГСЕ – гуманітарних та соціально-економічних дисциплін; ПН – природничо-наукових дисциплін; ЗП – загально-професійних дисциплін; ПО – професійно-орієнтованих. До підсистеми вибіркових навчальних дисциплін належать такі цикли, як: СВУ – дисциплін самостійного вибору університетом; ВВС – дисципліни вільного вибору студентом; П – практики. На кожний із представлених циклів відведено певний обсяг навчального часу (табл. 1).

Аналіз навчального плану дозволив з'ясувати, що дисципліни предметної підготовки посідають центральне місце в його структурі, оскільки займають більшу частину навчального часу. Це пояснюється необхідністю сформувати у студентів певний обсяг знань і навичок, які потрібні їм у майбутній професійній діяльності. Існуюча система підготовки фахівців у ВНЗ великою мірою спрямована на теоретичне осмислення компонентів професійної діяльності (дисципліни навчального плану), а не на комунікативний аспект професійної підготовки. Загальний обсяг циклу психолого-педагогічних дисциплін, які спрямовані на формування комунікативних умінь майбутніх менеджерів охоплює 108 годин (2 кредити) «Психології» на першому курсі, 54 години (1 кредит) «Психологічного тренінгу» на другому курсі та 54 години (1 кредит) «Конфліктології» на п'ятому курсі. «Психологічний тренінг» і «Конфліктологія» відносяться до дисциплін вільного вибору студентом і не є обов'язковими, що призводить до послаблення зв'язків із дисциплінами інших блоків професійної підготовки менеджера готельно-туристичної індустрії.

Таблиця 1

**Розподіл змісту освітньо-професійної програми
та максимальний навчальний час за циклами підготовки**

№	Цикл підготовки	Максимальний навчальний час за циклами (акад. годин/кредитів)
1.	Нормативні дисципліни	7911/133
	Гуманітарної підготовки	1809/34
	Природничо-наукової та загальноекономічної підготовки	2322/43
	Професійної підготовки	3780/56
2.	Вибіркові дисципліни	91816/16
	Дисципліни самостійного вибору університету	459/7
	Дисципліни вільного вибору студентом	459/9
	Разом за циклами	8829/149

Відтак, знання, уміння з циклу психолого-педагогічних дисциплін засвоюються поза фаховою діяльністю. Недостатня цілеспрямованість в опануванні студентами-менеджерами дисциплін психолого-педагогічного циклу зумовлює низький рівень формування у них комунікативних умінь. Процес формування комунікативних умінь, які

складають основу професійних умінь менеджерів готельно-туристичної індустрії, повинен відбуватися поетапно.

На інформаційно-емпіричному етапі (перший-другий курси) під час вивчення курсу «Психологія» та проведення «Психологічного тренінгу», а також суспільних і спеціальних навчальних дисциплін важливо визначити у студентів рівень знань, умінь й особистісно-професійних якостей; спрямувати діяльність викладачів на формування та удосконалення комунікативних умінь майбутніх фахівців. Тому зростає необхідність в наповненні лекцій, практичних занять, самостійної роботи інформаційно-комунікаційними технологіями, проєктивними методами, тренінговими вправами.

На теоретико-практичному етапі (третій курс навчання) відбувається подальше опанування студентами професійними знаннями і навичками в аспекті нормативних дисциплін, що відображає мотиваційно-орієнтаційний компонент професійної діяльності майбутніх менеджерів. Дисципліни циклу природничо-наукової та загальноєкономічної підготовки не включають в себе методи формування комунікативних умінь. Отже, виникає необхідність у проведенні спецкурсу з формування комунікативних умінь менеджерів готельно-туристичної індустрії, який спрямований на вдосконалення техніки й прийомів професійної комунікації, розвиток рефлексії професійно-особистісних якостей.

Четвертий і п'ятий курси навчання охоплюють коректуючо-стабілізуючий етап. Студенти на цьому етапі рефлексують власні професійні дії, індивідуальний стиль професійного спілкування на основі отримання зворотного зв'язку від співрозмовників. Для удосконалення комунікативних умінь майбутнім менеджерам недостатньо викладання одного курсу на 54 години (1 кредит) «Конфліктології».

Зміст підготовки на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр» передбачає опанування психолого-педагогічними аспектами комунікації, оволодіння фундаментальними і методичними знаннями інноваційного характеру, комунікативно-професійними вміннями. Саме в цей час у процесі здійснення особистісно-орієнтованої взаємодії з опонентами визначається рівень сформованості готовності до професійної комунікації, удосконалюється індивідуальний стиль професійного спілкування. Усі етапи взаємопов'язані та взаємозалежні, їх наступність зберігається впродовж усього терміну навчання. Результатом реалізації кожного етапу є сформованість готовності до професійної комунікації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз програм фахових дисциплін професійної підготовки майбутнього менеджера готельно-туристичної індустрії показав, що вони побудовані на засадах кредитно-модульної системи навчання, але при цьому не повністю відповідають вимогам формування комунікативних умінь, зокрема в них не визначено перелік базових професійних умінь, відсутні однозначні критерії оцінки розвитку комунікативних умінь студентів у контексті специфіки їхньої майбутньої професійної діяльності. Готовність до застосування комунікативних умінь постає як цілісна система властивостей, результат синтезу світоглядного, наукового, життєво-практичного досвіду студентів.

Література

1. Герасимова І. В. Гендерні аспекти формування комунікативних умінь у майбутніх менеджерів / І. В. Герасимова // Наукові записки. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 80. – С. 62 – 67.
2. Косова Н. М. Формирование коммуникативной активности будущего учителя : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Косова Нина Михайловна. – Москва, 1989. – 15 с.
3. Лівенцова В. А. Формування культури професійного спілкування майбутніх менеджерів невиробничої сфери: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Лівенцова Вікторія Анатоліївна. – Вінниця, 2002. – 232 с.
4. Сагач Г. М. Мистецтво ділової комунікації / Г. М. Сагач. – К. : Київський ін-т банкірів банку „Україна”, 1995. – 179 с.
5. Шепеленко Т. Л. Формирование коммуникативных умений студентов экономического университета в процессе изучения психолого-педагогических дисциплин : дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Шепеленко Татьяна Леонидовна. – К., 1998. – 221 л.

6. Шкурко Я. І. Вплив комунікативних особливостей жінки – керівника закладу освіти на ефективність її управлінської діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 / Я. І. Шкурко. – К., 2000. – 19 с.

Аннотация. Герасимова И. В. Анализ учебных планов профессиональной подготовки менеджера гостинично-туристической индустрии. В статье рассматриваются организационно-педагогические условия формирования коммуникативных умений будущих менеджеров, определены факторы, которые влияют на формирование коммуникативных умений студентов – менеджеров гостинично-туристической индустрии в процессе их профессиональной подготовки.

Ключевые слова: организационно-педагогические условия, гендерные знания, гендерная идентичность, коммуникативные умения, личностный подход.

Summary. Gerasimova I. V. Analyze curricula of professional preparation of manager of hotel-tourist industry. The article dwells on the organizational and pedagogical forming conditions of communicative skills for would be managers determined factors, which influence into the forming conditions of communicative skills for would be managers of hospitality industry in the process of their professional training.

Key words: organizational and pedagogical conditions, gender knowledge, gender identity, communicative skills, personal approach.

Надійшла до редколегії 9 серпня 2011 р.

УДК 378:811

Юхимець С. Ю.

СТАН НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЩОДО ВИМОГ ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОСОДИЧНОМУ ОФОРМЛЕННЮ МОДАЛЬНИХ ЗНАЧЕНЬ

Стаття присвячена проблемі навчання майбутніх викладачів англійської мови просодичному оформленню модальних значень. Проаналізовано освітні документи і підручники, рекомендовані Міністерством освіти і науки України. Проведено аналіз вимог до різних етапів формування мовної компетенції (початкового, основного й підвищеного) з метою більш детального вивчення визначеної проблеми.

Ключові слова: просодичне оформлення модальних значень, освітні документи, мовна компетенція.

На сучасному етапі реформування процесу освітньої системи в Україні викладання іноземних мов у ВНЗ – одна зі складових частин загального оновлення професійної освіти. Це пов'язано зі створенням нових освітніх стандартів, оновленням навчальних програм, конкретизацією змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, удосконаленням організації навчального процесу [1; 3; 4; 5; 6; 7; 10].

Зміст навчання ІМ у вищих навчальних закладах, які спеціалізуються на підготовці кваліфікованих професіоналів у галузі викладання іноземних мов, зумовлений соціальними потребами суспільства і сучасним станом його історичного розвитку. Пошуково-дослідницьке спрямування занять з іноземної мови, удосконалення методики викладання іноземних мов, формування нових концептуальних засад, запровадження поліваріантних освітніх програм, поглиблення їхньої практичної спрямованості, створення оригінальних навчальних і виховних систем, використання нових інформаційних технологій – це далеко не повний перелік змін у сфері викладання іноземних мов в Україні.

Зрозуміло, що при такому переліку завдань до підготовки викладачів проблема професійної підготовки фахівців цього напрямку знаходиться у центрі уваги працівників